T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ
ESAS NO : 2016 / 397
KARAR NO : 2016 / 544
KARAR TR : 28.11.2016

ÖZET: Davacı Şirket aleyhine, II.Grup Maden İşletme Ruhsatlı Saha ile ilgili olarak 3213 sayılı Maden Kanunu uyarınca tahakkuk ettirilen Devlet Hakkı ve fer'ileri, Maden Ruhsat Harcı ve fer'ileri ile İdari Para Cezası ve fer'ileri ile ilgili uğradığı zararlarının, davalı idarenin kusurlu davranışları sonucu oluştuğundan bahisle, tazminine karar verilmesi istemiyle açılan davanın, İDARİYARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : K.Ö. İnşaat Taahhüt Mühendislik Madencilik San. ve Tic. Ltd. Şti.
Vekili : Av.G. Ö.
Davalı : Gaziemir Belediye Başkanlığı
Vekilleri : Av.D. K., Av.A. A.

OLAY : 1-Davacı vekili dilekçesinde; davalı Belediyenin kusurlu davranışları sebebi ile sorumlu tutuldukları maden ruhsat harçları ile ilgili olarak; müvekkili şirket ile davalı idare arasında 23.10.2008 tarihindeki devir sözleşmesi ile müvekkili şirkete ait İzmir ili, Gaziemir İlçesi Seydiköy Seyditepe mevkiinde bulunan İR-72853 nolu II.Grup Maden İşletme Ruhsatlı Sahadaki İşletme hakkının, Gaziemir Belediye Başkanlığına devredildiğini; davalının, Maden Kanunu, diğer kanun ve Yönetmelikler kapsamında tüm sorumlulukların kendilerine ait olduğunu kabul ve beyan ettiğini; davalı Emlak İstimlak Müdürlüğü tarafından da 06.11.2008 tarihli ve Gaziemir Belediye Başkanının imzasını içeren yazı ile müvekkili şirkete işletme hakkının kendilerinde olduğu ve söz konusu saha içerisinde herhangi bir faaliyette bulunmaması gerektiklerinin bildirildiğini; bu tarihten sonra müvekkilinin ruhsatlı saha ile hiçbir ilişiği ve çalışmasının kalmadığını; ancak müvekkili şirketin kendi vergi borçlarını yapılandırmak amacı ile Çiğli Vergi Dairesine gittiğinde, 14.11.2014 tarihi itibari ile söz konusu ruhsatlı saha dolayısıyla, Maden Kanununa dayalı olarak Maden Ruhsat Harçlarının 2009 yılından beri kendi adına işlenip tahakkuk ettiğini, anapara ve faiz toplamı olarak 11.692.61TL borçlu konumda olduğunu öğrendiğini; oysa devir sözleşmesi ile işletme hakkının devrolduğunu, o tarihten sonra müvekkilinin ruhsatlı saha içine bile alınmadığını, Maden Ruhsat Harçları ile ilgili sorumluluğun, taraflar arasındaki sözleşme gereği tamamen davalı Belediyeye geçtiğini; davalı idarenin sorumluluğunun tespitinin gerektiğini, müvekkilinin haksız olarak borçlu konuma düştüğünü, söz konusu Maden Ruhsat Harçları ile ilgili sorumluluğun davalı Belediyede olduğunun tespiti ile davalı Belediye tarafından ödenmesine karar verilmesini talep ettiklerini; davalı Belediyenin kusurlu davranışları sebebi ile ruhsatın hükümden düşmesi ile ilgili olarak; müvekkili tarafından Maden Kanununun 7.maddesi gereği bütün izinleri alınan ve kalker işletmeciliği yapılan ruhsatlı sahada, davalı tarafından devir sözleşmesi uyarınca da Maden Kanununa dair gerekli tüm yükümlülüklerin kabul ve taahhüt edilmiş olmasına rağmen, üretim yapılmaması nedeniyle 2015 yılına kadar geçerli olmasına rağmen ruhsatın da hükümden düştüğünü; ruhsat iptal edilmeden söz konusu alanın Orman İşletmesi tarafından Maden Kanununun 32. ve Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliğinin 19.maddesine göre İzmir Büyükşehir Belediyesi adına moloz döküm yeri olarak tahsis edildiğini; ekonomik ve ticari anlamda kalker perdeciliğine elverişli olan ve kalker rezervi bulunan ruhsatlı sahalarının idarenin kusurlu eylemleri sonucu hükümden düşürüldüğünü, söz konusu sahanın, devir tarihinden sonra eylemli olarak da davalı Belediye tarafından kullanıldığını, saha doldurulmuş olduğu için de artık düşen ruhsat ve işletme izninin yenilenmesinin söz konusu olamayacağını; Ruhsatlı sahada öngörülen kapasite miktarının 288.000 ton/yıl olduğunu, beş yıllık üretim miktarının da ruhsatın düşmesi dolayısı ile oluşan yoksun kalınan kar olarak maddi zararlarının da karşılanmasını talep ettiklerini, ayrıca, devirle birlikte müvekkile iade edilmesi gereken teminatın da MİGEM tarafından irat kaydedildiğini, müvekkiline iade edilmediğini, bu yöndeki zararlarının da davalı Belediye tarafından karşılanmasının gerektiğini; davalı belediyenin kusurlu davranışları sebebi ile ödenmeyen devlet hakkı ve idari para cezası ile ilgili olarak; Maden Kanununun 24.maddesi II.paragrafında, üretim yapılmayan her yıl için projede beyan edilen üretimin %10 üzerinden ve her yıla ait kalkertaşı-mıcır satış fiyatıyla çarpımından elde edilen satış tutarının %4'ü oranında Devlet Hakkı ve Devlet Hakkının %30'unun Orman Payı olarak ödeneceğinin hükme bağlandığını; bu nedenle söz konusu tutarın da hesaplanarak davalı Belediye tarafından Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden İşleri Genel Müdürlüğüne Defterdarlık aracılığı ile ödenmesinin gerektiğini; müvekkilinin vergi yapılandırması için Çiğli Vergi Dairesine müracaat ettiğinde, 14.11.2014 tarihi itibari ile devlet hakkı borçlarının, anapara ve faiz toplamı olarak 70.311,21 TL.nin de kendi adına tahakkuk ettirildiğini öğrendiğini; ayrıca Maden Kanununun 12.maddesindeki "Denetim ve İnceleme sonucunda yaptığı üretim ve sevkiyatı bildirmediği tespit edilen ruhsat sahiplerine ödenmesi gereken devlet hakkına ilaveten bildirilmeyen miktar için hesaplanacak devlet hakkının

on katı tutarında idari para cezası verilir." hüküm gereği 13.000 TL İdari Para Cezası ile 1.300 TL Devlet Hakkının gecikme faizi ile birlikte Defterdarlığa (vergi dairesine) ödenmesine karar verildiğini, iş bu tutarların da davalı Belediye tarafından ödenmesi gerektiğini; davalı Belediyenin ruhsatlı saha ile ilgili sorumluluğu kabulü ile ilgili olarak; davalının, devir sözleşmesi ile Maden Kanunu ve diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerle ilgili sorumlu olduğunu kabul ve beyan ettiğini; davalı idareye yukarıda bahsi geçen noktalarla ilgili 27.08.2014 tarih 7305 evrak sayılı dilekçe ile başvurduklarını, davalı Belediyenin cevap dilekçesinde "protokol ve devir sözleşmesi uyarınca ruhsat ile ilgili tüm haklar bila bedel müvekkil idareye devredilmiştir. Bu durumda anılan ruhsatla ilgili olarak müvekkiliniz olan şirketin zarara uğramış olduğu iddiasının kabulü mümkün değildir." dediğini; hakları kabul eden ve sahiplenen davalının sorumlulukları da üstlendiğinin kabulünün gerektiğini; yani devir tarihinden sonra müvekkil şirketin saha ile ilgili bir ilişiği kalmamış olmasına rağmen, ruhsat harçlarından devlet haklarından ve yükümlülüklerin yerine getirilmemesinden kaynaklanan idari para cezasından müvekkilinin sorumlu gözüktüğünü ifade ederek; 1-Maden Kanunu uyarınca müvekkili şirket aleyhine tahakkuk ettirilen Maden Ruhsat Harçları ile ilgili sorumluluğunun davalı Belediyeye ait olduğunun tespiti ile söz konusu Maden Ruhsat Harçlarının davalı Belediye tarafından ödenmesine; 2-davalı Belediye tarafından ruhsatın düşmesine sebep olunması nedeni ile fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydı ile maddi tazminat olarak şimdilik 1.000 TL(bintürklirasının) dava tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline; 3-davalı idarenin devlet hakkı ve idari para cezası ile ilgili sorumluluğunun tespiti ile söz konusu devlet hakkı ve idari para cezasının davalı Belediye tarafından ödenmesine karar verilmesi istemiyle 24.12.2014 tarihinde adli yargı yerinde dava açmıştır.

dava ve cevap dilekçelerini özetledikten sonra; " Dava, davacı şirketten davalı idareye devredilen ruhsat dolayısıyla davacı şirketin uğradığı zararların tazminine ilişkin tazminat davasıdır.

Mahkememizde yapılan açık yargılama sırasında toplanan delillerden; davacının dava dilekçesine ve diğer dilekçelerine, davalının cevap ve diğer dilekçelerine, Orman İşletme Müdürlüğü'nden gelen yazı cevabına, İzmir 30.Noterliğince düzenlenen devir sözleşmesine ve tüm dosya içeriğine göre; taraflar arasındaki nizalı hususun; davacı şirket ile davalı Gaziemir Belediye Başkanlığı arasında 23.10.2008 tarihinde İzmir 30.Noterliğince 27134 yevmiye numarası ile düzenlenen Gaziemir ilçesi, Seydiköy, Seyditepe mevkiinde bulunan 2.grup maden işletme ruhsatlı sahada işletme hakkının belediyeye devrine ilişkin devir sözleşmesi sonrasında, maden ruhsat harçları ile ilgili sorumluluğun davalıya ait olup olmadığı, davalı belediyenin kusurlu davranışları ile ruhsatın hükümden düşmesine sebep olup olmadığı, ödenmeyen devlet hakkı ve idari para cezası ile ilgili davacının davalıdan talepte bulunup bulunamayacağı, davalı belediyenin hukuka aykırı bir eylemi ile davacının zarar görüp görmediği, davalı belediye aleyhine tazminat isteme hakkının bulunup bulunmadığı, yargı yeri bakımından davaya bakmaya Mahkememizin görevli olup olmadığı, hususlarından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Gerçekten; davacı şirket davalı Gaziemir Belediye Başkanlığının ruhsatı devir aldıktan sonraki işlemleri nedeni ile zarara uğradığını ileri sürerek davalı kurumların hizmet kusuru niteliğindeki eylemlerine dayandığından 2577 İdari Yargılama Usulü Kanunu 2/1-b maddesi gereğince İdari Yargıda tam yargı davası olarak görülmesi gerektiği anlaşılmıştır.

Hal böyle olunca; davaya bakmaya mahkememiz yargı yeri bakımından görevli olmadığından, davaya bakmaya İdare Mahkemeleri'nin görevli ve yetkili olduğu belirlendiğinden, davanın yargı yeri bakımından görevsizlik nedeniyle usulden reddine, ilişkin karar verilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmakla aşağıdaki hüküm düzenlenmiş ve açıklanmıştır.

HÜKÜM: Yukarıda açıklanan nedenlerle;

1-Davaya bakmaya Mahkememiz yargı yeri bakımından görevli olmadığından, davaya bakmaya İdare Mahkemeleri'nin görevli ve yetkili olduğu belirlendiğinden, davanın YARGI YERİ BAKIMINDAN GÖREVSİZLİK nedeniyle usulden REDDİNE…" karar vermiş, bu karar temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

2-Davacı vekili bu kez aynı istemle idari yargı yerinde dava açmıştır.

a)İzmir 2.İdare Mahkemesi; 3.2.2016 gün ve E: 2016/165, K:2016/125 sayı ile, "(…) Dava dosyanın incelenmesinden; dilekçede, idari yargı yerlerinde, iptal veya tam yargı niteliğinde davalar açılabileceği göz ardı edilerek,

1-Aleyhlerine tahakkuk ettirilen maden ruhsat harçları ile ilgili sorumluluğun davalı idareye ait olduğunun tespiti ile anılan harçların davalı belediyece ödenmesine karar verilmesinin istenildiği: Oysa idari yargı yerlerinde tahakkuk eden harçların iptali davası açılabilecek olup, sorumlunun tespitine ve tahsiline karar verilemeyeceği,

2-Davalı belediyece ruhsatın düşmesine sebep olunması nedeniyle şimdilik 1.000 TL. maddi tazminatın yasal faiziyle tahsiline karar verilmesinin istenildiği: Tam yargı davaları işleme dayalı ise işlem gün - sayısının belirtilmesi, eyleme dayalı ise önce idari başvuru yolunun tüketilmesi, ve diğer konulardan ayrı olarak dava konusu edilmesi gerektiği,

3-Davalı idarenin devlet hakkı ve idari para cezası ile ilgili sorumluluğu tespit edilerek davalı belediye tarafından ödenmesine karar verilmesinin istenildiği: Devlet hakkı ve idari para cezasına ilişkin davacı aleyhine tesis edilen bir işlem mevcut ise gün ve sayısını yazarak iptal davası açabileceği, böyle bir işlem yok ise, mahkemeden, belediyece ödenmesine karar verilmesinin istenilemeyeceği, hususlarında dava dilekçesinde aykırılıklar tespit edilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Kanunun 3. maddesine uygun bulunmayan dava dilekçesinin aynı Kanunun 15. maddesinin l/d bendi uyarınca bu kararın bildirim tarihinden itibaren otuz(30) gün içinde belirtilen noksanlıklar tamamlanarak yeniden dava açmakta serbest olmak üzere dilekçenin reddine…" karar vermiştir.

b)Davacı vekili dilekçesini yenileyerek; davalı idarenin, daha önce müvekkili şirkete ait olan İzmir ili Gaziemir İlçesi Seydiköy Seyditepe mevkiinde bulunan İR-72853 nolu II.Grup Maden İşletme Ruhsatlı Saha ile ilgili Maden Kanunu uyarınca müvekkili şirket aleyhine tahakkuk ettirilen Maden Ruhsat Harçları, devlet hakkı ve idari para cezası ile ilgili zararlarının tazminine karar verilmesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

İzmir 2.İdare Mahkemesi; 23.3.2016 gün ve E:2016/439, K:2016/383 sayı ile, "(…) Dava dosyasının incelenmesinden, davanın, idarenin kusurlu davranışları sebebiyle " devlet hakkı + maden ruhsat harçları + idari para

cezası" hususlarında zarar uğradığını ve bu zararın tazmini istemekle birlikte, zararın maddi ve/veya manevi ayrımını yapmadığı, maddi zararın nelerden oluştuğunun dökümünü yapmadığı ve talep edilen tazminat rakamını belirtmediği görülmektedir.

Yenilenecek dava dilekçesinde, tazmini istenilen toplam zarar miktarının ve maddi zararda, zararların nelerden oluştuğu ve ne kadar olduğunun belirtilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Kanunun 3. maddesine uygun bulunmayan dava dilekçesinin aynı Kanunun 15. maddesinin l/d bendi uyarınca bu kararın bildirim tarihinden itibaren otuz(30) gün içinde belirtilen noksanlıklar tamamlanarak yeniden dava açmakta serbest olmak üzere dilekçenin reddine…" karar vermiştir.

c) Davacı vekili dilekçesini yenileyerek; davalı idarenin daha önce müvekkili şirkete ait olup davalı Gaziemir Belediye Başkanlığına devredilen İzmir ili Gaziemir İlçesi Seydiköy Seyditepe mevkiinde bulunan İR-72853 nolu II.Grup Maden İşletme Ruhsatlı Saha ile ilgili olarak devir tarihinden sonra Maden Kanunu uyarınca davalı idarenin kusurlu davranışları sonucu müvekkili şirket aleyhine tahakkuk ettirilen toplam 94.323,43 TL Devlet Hakkı ve fer'ileri, toplam 7.901,37 TL Maden Ruhsat Harcı ve fer'ileri, 13.000,00 TL İdari Para Cezası ve fer'ileri ile ilgili fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydı ile zararlarının tazminine karar verilmesi istemiyle bir kez daha idari yargı yerinde dava açmıştır.

İZMİR 2.İDARE MAHKEMESİ; 4.5.2016 gün ve E:2016/655 sayı ile, "(…) Dava, davacının ruhsatlı maden sahasının, devir sözleşmesiyle Gaziemir Belediyesine devrinden sonra belediyenin yükümlülüklerini yerine getirmemesi sebebiyle uğrandığı iddia olunan toplam 115.224,80 TL'nin fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere tazminine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

2577 sayılı yasanın 2. Maddesinde "1. (Değişik: 10/6/1994 -4001/1 md.) İdari dava türleri şunlardır:

a) (İptal: Ana. Mah.nin 21/9/1995 tarih ve E:1995/27, K:1995/47 sayılı kararı ile; Yeniden Düzenleme: 8/6/2000- 4577/5 md.) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

c) (Değişik: 18/12/1999-4492/6 md.) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.

2.İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdari mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler.

3.Cumhurbaşkanının doğrudan doğruya yaptığı işlemler idari yargı denetimi dışındadır." hükmü düzenlenmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacı şirketin, Gaziemir İlçesi Seydiköy Seyditepe mevkiinde İR-72853 nolu 2. Grup Maden İşletme ruhsatının sahibi olduğu, 23.10.2008 tarihinde İzmir 3. Noterliğinin 27134 yevmiye numaralı devir sözleşmesiyle anılan sahayı Gaziemir Belediyesine devrettiği, 14.11.2014 tarihinde, borçlarını yapılandırmak için Çiğli Vergi Dairesine başvurunca, belediyeye devrettiği saha ile ilgili borç tahakkuk ettiğini öğrendiği, bu vesileyle anılan yerle ilgili, Devlet hakkı, maden ruhsat harcı ve idari para cezaları ile yüzyüze kaldığı ve maden ruhsatının hükümden düştüğü için zarara uğradığı iddiasıyla 27.08.2014 tarihinde Gaziemir Belediyesine başvurduğu, belediyece 24.10.2014 tarihinde verilen cevapta "23.10.2008 tarihli protokol ve devir sözleşmesi uyarınca ruhsat ile ilgili tüm haklar bila bedel devredildiğinden şirketin zarara uğramış olduğu iddiasının kabulü mümkün değildir " denilerek talebin reddedildiği, bunun üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda anılan yasa hükmü uyarınca, idarelerin, kamu gücü kullanarak, görev ve yetkileri çerçevesinde tesis ettikleri işlem ve eylemler sebebiyle uğranılan zararların tazmini istemiyle açılan davalar idari yargı yerlerinde görülür.

Ancak idareler özel hukuk çerçevesinde, sözleşmeler yapıp, bu çerçevede iş ve işlemlerin tarafı olup yükümlülük altına da girebilir. Kamu gücü kullanılmadan, özel sözleşmeye dayalı eşitler arası iş ve işlemlerden kaynaklanan ihtilaflar ise özel hukuk hükümleri çerçevesinde Adli Yargı yerlerince çözümlenir.

Bu bağlamda ihtilaf ele alınacak olursa; davacının maden ruhsatlı sahasını 23.10.2008 tarihli noter sözleşmesiyle ve protokolle Gaziemir Belediyesine devrettiği, anılan tarihten sonra sahanın belediye tasarrufuna geçtiği, davacının 14.11.2014 tarihinde devrettiği maden sahası sebebiyle bazı maddi müeyyidelere uğradığını öğrendiği ve davalı belediyeye ihtar çekerek, devir sözleşmesindeki yükümlülüklere uyulmaması sebebiyle uğranılan zararın tazminini istediği, belediyece verilen cevapta da "sözleşme ve protokolle ruhsatla ilgili tüm haklar belediyeye geçtiğinden, ruhsatla ilgili olarak şirketin zararı olamayacağı " ileri sürülerek talebin reddedildiği görülmektedir.

Buradan da anlaşılan odur ki; davacının iddiası; devir sözleşmesindeki yükümlülüklere uyulmama sebebiyle zarara uğratıldığı olup, belediyenin de, yine sözleşmeye atıf yaparak zarar iddiası reddedilmektedir. Bu sebeple, zarar iddiası ve buna verilen cevap, ihtilafın belediyecilik yetkileri ve faaliyetlerine değil sözleşme hükümlerine dayanmaktadır. Başka bir ifadeyle, dava sözleşmesinden kaynaklanan özel hukuk davasıdır. Bu sebeple ihtilaf Adli Yargının görev alanına girmektedir.

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemelerinin Kuruluş Ve İşleyişi Hakkında Kanunun 19. maddesi uyarınca; adli, idari, askeri yargı mercilerinden birisinin kesin veya kesinleşmiş görevsizlik kararı uyarınca kendisine gelen bir davayı incelemeye başlayan veya incelemekte olan bir yargı mercii davada görevsizlik kararı veren merciin görevli olduğu kanısına varırsa, gerekçeli bir karar ile görevli merciin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurur ve elindeki işin incelenmesini karar vermesine değin erteler.

Nitekim bakılan dava, İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesinin 08.09.2015 gün ve E:2014/594, K:2015/326 sayılı görev ret kararı üzerine Mahkememizde açılmış olup, Mahkememizce de, Asliye Hukuk Mahkemesinin görevli olduğu düşünüldüğünden, dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, 2247 sayılı yasanın 19. Maddesi uyarınca, davada Adli Yargı görevli olduğundan,

Mahkememiz görevsiz olup, görevli merciin belirlenmesi için İzmir 9. Asliye Hukuk Mahkemesi dosyası da temin edilerek, dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine, ihtilafın incelenmesinin uyuşmazlık mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine…" karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Nuri NECİPOĞLU'nun Başkanlığında, Üyeler: Ali ÇOLAK, Yusuf Ziyaattin CENİK, Alaittin Ali ÖĞÜŞ, Süleyman Hilmi AYDIN, Mehmet AKBULUT ve Yüksel DOĞAN'ın katılımlarıyla yapılan 28.11.2016 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; İdare Mahkemesince, 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Yasa'nın 14. maddesine göre olumsuz görev uyuşmazlığı bulunduğunun ileri sürülebilmesi için davanın "tarafları, konusu ve sebebinin aynı" olması koşulunun öngörüldüğü; davacı vekili tarafından adli yargı yerinde ve görevsizlik kararı nedeniyle idari yargı yerinde açılan davalarda aynı istemlerin ileri sürüldüğü ancak idari yargı yerinde Mahkemenin dilekçeleri reddetmesi üzerine davacı tarafın taleplerini dönüştürdüğü, sınırladığı ve kısmen farklılaştırdığı; bu bağlamda, davanın özünün aynı kaldığı da gözetilerek; adli ve idari yargı yerleri arasında her iki yargı yerinde ortak talep olan "daha önce davacı şirkete ait olup davalı Gaziemir Belediye Başkanlığına devredilen İzmir ili Gaziemir İlçesi Seydiköy Seyditepe mevkiinde bulunan İR-72853 nolu II.Grup Maden İşletme Ruhsatlı Saha ile ilgili olarak devir tarihinden sonra Maden Kanunu uyarınca davalı idarenin kusurlu davranışları sonucu davacı şirket aleyhine tahakkuk ettirilen Devlet Hakkı ve fer'ileri, Maden Ruhsat Harcı ve fer'ileri, İdari Para Cezası ve fer'ileriyle ilgili zararlarının tazminine karar verilmesi" istemiyönünden görev uyuşmazlığının doğduğu; idari yargı dosyasının Mahkemece, ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raporlör-Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacı Şirket aleyhine, II.Grup Maden İşletme Ruhsatlı Saha ile ilgili olarak 3213 sayılı Maden Kanunu uyarınca tahakkuk ettirilen Devlet Hakkı ve fer'ileri, Maden Ruhsat Harcı ve fer'ileri ile İdari Para Cezası ve fer'ileri ile ilgili uğradığı zararlarının, davalı idarenin kusurlu davranışları sonucu oluştuğundan bahisle, tazminine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

3213 sayılı Maden Kanunu'nun 1.maddesinde, Kanun'un amacının; madenlerin aranması, işletilmesi, üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi ile ilgili esas ve usullerin düzenlenmesi olarak belirlendiği; 2.maddesinde kalkerin, II.Grup Madenleri içinde ruhsatlandırılacağı; 3.maddesinde, "İşletme Ruhsatı"nın, işletme faaliyetlerinin yürütülebilmesi için verilen yetki belgesi; "Devlet Hakkı"nın, maden istihracı ile sağlanacak gelirden Devlet payına düşen kısım olarak tanımlandığı; 4.maddesinde, madenlerin, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, içinde bulundukları arzın mülkiyetine tabi bulunmadığı; 7.maddesinde madencilik faaliyetlerinde izinlere ilişkin hususların neleri kapsadığı; 11.maddesinde, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının, maden hakları ile ilgili bütün faaliyetlerin yürütülmesini ve vecibelerin yerine getirilmesini kontrol ve denetimini yapmak ve yönlendirmek için teknik ve mali konuları yerinde incelemek maksadıyla ihtisaslaşmış diğer Devlet kuruluşlarından da yararlanarak inceleme raporu hazırlatacağı; 12.maddesinde, üretim ve sevkiyata ilişkin kuralların neler olduğu, aykırılıkların tespit edilmesi halinde verilecek idari para cezaları ve diğer yaptırımlara ilişkin hususlar, bu kapsamda; denetim ve inceleme sonucunda, yaptığı üretim ve sevkiyatı bildirmediği tespit edilen ruhsat sahiplerine, ödenmesi gereken Devlet hakkına ilaveten bildirilmeyen miktar için hesaplanacak Devlet hakkının kaç katı tutarında idarî para cezası verileceği, ilgili kuruluşların yetki ve sorumluluklarının neler olduğu; "Harç, teminat, cezalar ve diğer yaptırımlar"başlığını taşımaktayken, "Ruhsat bedeli, cezalar ve diğer yaptırımlar"şeklinde başlığı değiştirilen 13.maddesinde; harç ve ruhsat bedelleri, yükümlülükler ve yetkiler ile aykırılıkların saptanması halinde uygulanacak cezalar; 14.maddesinde devlet hakkının ocaktan çıkarılan madenin ocak başındaki fiyatından alınacağı, maden gruplarına göre hesaplama şekli ile özel idare payının ne olduğu; 24.maddesinde, işletme ruhsatı ve madenin işletilmesi başlığı altında, ruhsatın süresi, müeyyideler, üretim yapılmadığı zamanlarda ödenecek devlet hakkının oranı gibi hususlar; 29.maddesinde, işletme faaliyetinin yürütülme esasları, işletme projesine aykırı faaliyette bulunulması ve faaliyetlerin can ve mal güvenliği açısından tehlikeli bir durum oluşturduğunun tespit edilmesi halinde maden üretimine yönelik faaliyetlerin durdurulacağı; 30.maddesinde, herhangi bir sebeple hükümden düşmüş, terk edilmiş veya taksir edilmiş alanların ihale yolu ile aramalara açılmasına ilişkin kurallar; 32.maddesinde ise, ruhsatın hükümden düşmesi ve alınacak tedbirlerin neler olduğuna ilişkin düzenlemeler hüküm altına alınmıştır.

Dava dosyasının incelenmesinden; davacı Şirkete ait İR-72853 no'lu kalker işletme ruhsatlı sahadaki faaliyetlere 21.05.2003 tarihinde İzmir Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü tarafından verilen 18/1850 nolu taş ocağı ruhsatı ile başlanıldığı, daha sonra Maden Kanunu'nun geçici 2.maddesine göre maden intibakı yapılarak 30.05.2005 tarihinde İR-72853 no'su ile kalker işletme ruhsat kapsamına alındığı; 3213 sayılı Maden Kanununun Uygulama Yönetmeliği kapsamında davalı Belediyenin rekreasyon projesinin uygulanabilmesi ve rehabilitasyon proje alanlardan birisinin davacı şirkete ait ruhsatlı alan olması nedeniyle, davacı şirket ile davalı idare arasında 04.08.2008 tarihli İR-72853 No'lu 2. Grup Maden Ruhsatının Devir Sözleşmesinin imzalandığı ve İzmir 30. Noterliği tarafından 04.08.2008 tarih ve 19671 yevmiye sayısı ile onaylandığı; bu sözleşmenin konusunu, davacı şirketin uhdesinde bulunan İşletme Ruhsatının hiçbir bedel alınmadan Gaziemir Belediyesine devredilmesinin oluşturduğu; yukarıdaki bölümlerde ayrıntılı olarak belirtildiği üzere; davacı Şirkete ait İzmir ili Gaziemir İlçesi Seydiköy Seyditepe mevkiinde bulunan İR-72853 nolu II.Grup Maden İşletme Ruhsatlı Sahadaki faaliyetleri kapsamında; Çiğli Vergi Dairesince, 14.11.2014 tarihi itibari ile 2009 yılından beri Şirket adına Maden Ruhsat Harçları tahakkuk ettirildiği; üretim yapılmadığından ve terk talebinde bulunulduğundan bahisle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca Yasanın 32.maddesi gereğince 5.1.2012 tarihinde ruhsatının iptal edildiği;

Vergi Dairesi kayıtları ile anılan Bakanlığın, Maden İşleri Genel Müdürlüğünce tesis edilen 7.5.2014 tarihli işlem ile, davacı şirket adına devlet hakkı, ek devlet hakkı tahakkuku yapıldığı, 3213 sayılı Kanunun 12.maddesine istinaden idari para cezası kesildiği; davacı Şirketin, bu işlemlere karşı ilgili kurumları hasım göstermek suretiyle dava açmak yerine; işletme hakkının davalı Belediyeye devredildiğinden bahisle; Maden Ruhsat Harçları ile ilgili sorumluluğunun davalı Belediyeye ait olduğunun tespiti ile söz konusu Maden Ruhsat Harçlarının davalı Belediye tarafından ödenmesi; davalı Belediye tarafından ruhsatın düşmesine sebep olunması nedeni ile şimdilik 1.000 TL(bintürklirasının) faizi ile birlikte davalıdan tahsili; davalı idarenin devlet hakkı ve idari para cezası ile ilgili sorumluluğunun tespiti ile söz konusu devlet hakkı ve idari para cezasının davalı Belediye tarafından ödenmesine karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açtığı; görevsizlik kararından sonra başvurduğu idari yargı yerince dilekçelerinin reddedilmesi üzerine, Maden Kanunu uyarınca tahakkuk ettirilen Devlet Hakkı ve fer'ileri, Maden Ruhsat Harcı ve fer'ileri ile İdari Para Cezası ve fer'ileri ile ilgili uğradığı zararlarının, davalı idarenin kusurlu davranışları sonucu oluştuğundan bahisle, tazminine karar verilmesi istemiyle dava konusunu sınırlandırdığı anlaşılmıştır.

Görev uyuşmazlığının çözümü için öncelikle, tespit davasının hukukumuzdaki yerinin incelenmesi gerekli bulunmaktadır.

1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda(Mülga) tespit davasını düzenleyen açık ve genel bir hükme yer verilmemekteyse de, doktrinde ve yerleşik yargısal içtihatlarla, bir hukuki ilişkinin var olup olmadığının saptanması için tespit davası açılabileceği kabul edilmiş; tespit davasının esasının incelenebilmesi için de, genel dava koşullarının yanı sıra, dava konusunun bir hukuki ilişki olması ve bu hukuki ilişkinin var olup olmadığının öncelikle saptanmasında hukuki yarar bulunması koşulları aranmış; buna göre, özel hukuk alanını ilgilendiren bir hukuki ilişkinin saptanması için adli yargı yerinde müstakil olarak bir tespit davası açılabilmesi kabul edilmiş iken; 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 106. maddesinde "Tespit davası'na, 107.maddesinde ise " Belirsiz alacak ve tespit davası'na yer verilmiştir.

Anılan maddelere bakıldığında; "Tespit davası/ Madde 106- (1) Tespit davası yoluyla, mahkemeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir.

(2) Tespit davası açanın, kanunlarda belirtilen istisnai durumlar dışında, bu davayı açmakta hukuken korunmaya değer güncel bir yararı bulunmalıdır.

(3) Maddi vakıalar, tek başlarına tespit davasının konusunu oluşturamaz."

"Belirsiz alacak ve tespit davası/ Madde 107-(1) Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir.

(2) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olduğu anda davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilir.

(3) Ayrıca, kısmi eda davasının açılabildiği hâllerde, tespit davası da açılabilir ve bu durumda hukuki yararın var olduğu kabul edilir." denilmiştir.

Buna karşılık, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun " İdari Dava Türleri ve İdari Yargı Yetkisinin Sınırı" başlıklı 2. maddesinin 1. fikrasında, idari dava türleri; iptal, tam yargı ve tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar olarak sayılmış olup, tespit davası şeklinde bir dava türüne idari yargıda yer verilmemiştir. Anılan Yasanın " İdari Davalarda Delillerin Tespiti" başlıklı 58/1. maddesi "Taraflar, idari dava açtıktan sonra bu davalara ilişkin delillerin tespitini ancak davaya bakan Danıştay, idare ve vergi mahkemelerinden isteyebilir." hükmünü taşımakta olup, idari yargıda, ancak açılmış bir idari dava ile ilgili bulunan "delillerin tespiti"nin istenilmesine olanak bulunmaktadır. Buna göre, idari dava türleri arasında sayılmayan tespit davasının, yorum yoluyla idari yargının görevine müstakil bir dava olarak dahil edilmesine hukuken olanak bulunmadığından, idari yargı yerinde, idare hukuku alanını ilgilendiren bir hukuki ilişkinin varlığının ancak açılmış bulunan bir idari davaya bağlı olarak delil tespiti kapsamında saptanabileceği açıktır.

Belirtilen yasal durum karşısında, tespit davasına konu olabilecek hukuki ilişkinin özel hukuk alanını ilgilendirmesi gerektiği ve bir eda davasının öncüsü durumunda olan tespit davasının adli yargı yerinin görevine girdiği ortaya çıkmaktadır. Ancak, adli yargıda açılacak bir eda davasında hiçbir zaman kullanılmayacağının, buna karşılık idari bir işlem tesisi istemiyle bir idari makama veya idari yargıda açılacak bir davada idare mahkemesine ibraz edilmek ve bu makam veya mahkemeyi hukuken bağlayacak nitelikte belge elde etmek amacıyla açıldığının anlaşılması halinde tespit davası adli yargıda görülemeyecek ve görev yönünden reddi gerekecektir. Bu durumdaki tespit davasının idare hukuku kurallarına göre çözümlenmesi gerekmekteyse de, müstakil bir dava olarak açılması halinde idari yargı yerince, idari yargıda böyle bir dava türü olmadığı ve ancak bir idari dava açıldıktan sonra bu davaya ilişkin delil tespiti kapsamında incelenebileceği noktasından reddedilmesi uygun olacaktır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun "İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı" başlıklı 2'nci maddesinin birinci fikrasının (a) bendinde iptal davaları idari dava türleri arasında sayılmış; 14'üncü maddesinin üçüncü fikrasının (g) bendinde, dilekçelerin 3 ve 5'inci maddelere uygun olup olmadığı yönlerinden inceleneceği öngörülmüş; 15'inci maddesinin birinci fikrasında, Danıştay veya idare ve vergi mahkemelerince yukarıdaki maddenin 3'üncü fikrasında yazılı hususlarda kanuna aykırılık görülürse, 14'üncü maddenin; 3'üncü fikrasının (g) bendinde yazılı halde otuzgün içinde 3 ve 5'inci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlenmek veya noksanları tamamlanmak yahut (c) bendinde yazılı hallerde, ehliyetli olan şahsın avukat olmayan vekili tarafından dava açılmış ise otuzgün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla dava açılmak üzere dilekçelerin reddine karar verileceği kuralına yer verilmiştir.

2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 5.maddesinde İdare Mahkemelerinin, vergi mahkemelerinin görevine giren davalarla ilk derecede

Danıştayda çözümlenecek olanlar dışındaki, iptal, tam yargı ile tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklardan hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan idarî sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar ve diğer kanunlarla verilen işleri ve ayrıca özel Kanunlarda Danıştayın görevli olduğu belirtilen ve İdari Yargılama Usulü Kanunu ile idare mahkemelerinin görevli kılınmış bulunduğu davaları çözümleyeceği; 6.maddesinde ise; vergi mahkemelerinin; genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davaları; (a) bendindeki konularda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin davalar ile diğer kanunlarla verilen işleri çözümleyeceği belirtilmiştir.

Öte yandan; 3213 sayılı Maden Kanununda idari para cezasına karşı kanun yoluna ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiş; 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 3. maddesinde, bu Kanunun; idarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde, diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında uygulanır denilmiş; Kanunun "Başvuru yolu" başlıklı 27. maddesinin 1. fıkrasında, idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabileceği hükmüne yer verilmiş; Kanunun 27. maddesine, 5560 sayılı Kanun ile eklenen sekizinci fıkrada ise; idari yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idari yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idari yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddialarının, bu işlemin iptali talebiyle birlikte idari yargı merciinde görüleceği kurala bağlanmış, bu maddenin gerekçesinde de bu hükümle, Kabahatler Kanunu'ndaki düzenlemelerin ortaya çıkardığı bağlantı sorununa çözüm getirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiş; bu düzenlemelere göre, Kabahatler Kanunu'nun; idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı; diğer kanunlarda görevli mahkemenin gösterilmesi durumunda ise uygulanmayacağı, ancak; idari yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idari yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idari yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddialarının, bu işlemin iptali talebiyle birlikte idari yargı merciinde görüleceği anlaşılmaktadır.

Olayda, davacı şirketin, idare ve vergi mahkemelerinin, genel itibariyle idari yargının görev alanına giren Maden Ruhsat Harçları, Ruhsat iptali, tahakkuk ettirilen devlet hakkı, idarenin sorumluluğundan kaynaklanan tazminat istemi içeren taleplerinin, yalnız başına açılması halinde adli yargının görev alanına giren idari para cezasının iptali istemini içeren taleplerinin bulunduğu görülmüştür.

Her ne kadar, dava ilk olarak, 6100 sayılı Kanunun 107. maddesinin 3. fıkrası kapsamında tespit davası şeklinde açılmış ise de, ilk dava dilekçedeki iddiaların, davalı idarelerin idari eylem ve işlemleri nedeniyle idare hukuku alanındaki sorumluluğuna ilişkin olduğu, davanın 2577 sayılı Yasada belirtilen iptal ve tam yargı davası niteliğini taşıdığı; bu dava ile ulaşılmak istenilen asıl amacın; davacı adına tahakkuk ettirilen devlet hakkı bedellerinin, idari para cezalarının iptali, ruhsat iptalini de içeren idari işlemler ya da idarenin sorumluluğu kapsamında tazminat istemi olduğu açıktır.

Diğer taraftan, incelenen uyuşmazlıktaki idari para cezalarının 5326 sayılı Kanun'un 16. maddesinde belirtilen idari yaptırım türlerinden biri olduğu, 3213 sayılı Kanunda da bu para cezasına itiraz konusunda görevli mahkemenin gösterilmediği, ancak; idari para cezasına konu işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idari yargının görev alanına giren kararların da verildiği ve birlikte dava konusu edildikleri anlaşıldığından; idari para cezasına ilişkin kararın hukuka aykırılığı iddiasının da, idari yargı yerinde görüleceği kuşkusuzdur.

Bu durumda, dava tespit davası şeklinde kurgulanmış ise de;

Maden Kanunu uyarınca tahakkuk ettirilen Maden Ruhsat Harcının, ödenmesi istenilen devlet hakkına ilişkin düzenlemenin, ruhsatın düşmesinden kaynaklandığı iddia edilen tazminat isteminin ve idari işlemlerle birlikte tesis edilen idari para cezalarının hukuka uygunluklarının denetimi ve zarar doğurucu sonuçlarının giderilmesinin İdari Yargı'nın görev alanında bulunan idari işlem ve idari eylem olarak nitelendirilmesi gerekmekte olup, bu taleplerin adli yargı yerlerinde açılacak tespit ve tazminat davalarına konu edilmelerine hukuken olanak bulunmamaktadır.

Kaldı ki, idare mahkemesi tarafından verilen dilekçe ret kararlarından sonra davacı Şirketin taleplerini "tespit" isteminden arındırdığı da açıktır.

Dolayısıyla; davanın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda iptal ve tam yargı davaları kapsamında idari yargı yerince çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, İzmir 2.İdare Mahkemesince yapılan başvurunun reddi gerekmiştir.

S O N U Ç : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle İzmir 2.İdare Mahkemesi'nin 4.5.2016 gün ve E:2016/655 sayılı BAŞVURUSUNUN REDDİNE, 28.11.2016 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Nuri	Ali	Yusuf Ziyaattin	Alaittin Ali
NECİPOĞLU	ÇOLAK	CENİK	ÖĞÜŞ

Üye	Üye	Üye
Süleyman Hilmi	Mehmet	Yüksel
AYDIN	AKBULUT	DOĞAN